

Valuta - vekt
hulmål
22. april 2021

Webinar med Jonny Lyngstad
for Slekt og Datas medlemmer

Detta bildet av Ukjent forfatter er
lisensiert under CC BY-SA

Utstyr vi brukte på
barneskolen ved
Lyngstad

Skifte på Lyngstad i Eide 2. juni
1762 etter Jacob Messel.

Sølv:

1 sølv Kande vigtig **64 Lod** med
navn Clara Sal. Bertel Pedersen
Kongels aarstal 1710 a **2 ort** = 32 r

1 Spelkom vigtig **16 ¾ lod**
merket JRMK a **2 ort** = 8-1-12

1 The Kande med sølvfad
36 lod merket JMRK a **2 ort** = 18 r

[Handwritten text in a cursive script, likely a ledger or inventory, with some words highlighted in bold. The text is partially obscured by the blue box on the right.]

1 lodd = 1/16 mark = 4 kvintin = 14,6 gram = 1/2 riksdaler
 1 kvintin = 1/4 lodd = 3,65 gram

Omregning fra lodd til gram

	Før 1683 = 14,6 gr	Etter 1683 = 14,7 gr		Før 1683	Etter 1683	
1 lodd	14,6	14,7		45 lodd	657	661,5
2 lodd	29,2	29,4		46 lodd	671,6	676,2
3 lodd	43,8	44,1		47 lodd	686,2	690,9
4 lodd	58,4	58,8		48 lodd	700,8	705,6
5 lodd	73	73,5		49 lodd	715,4	720,3
6 lodd	87,6	88,2		50 lodd	730	735

1 sølv Kande vigtig **64 Lod** a **2 ort** = 32 rdr

1 Spelkom vigtig **16 $\frac{3}{4}$ lod** **2 ort** = 8-1-12 rdr

1 The Kande med sølvfad **36 lod** a **2 ort** = 18 rdr

64 lodd a 14,7 g = 941 g

16 $\frac{3}{4}$ lodd = 246 g

36 lodd = 529 g

64 lodd a 2 ort = 32 lodd a 4 ort Da 1 rdr = 4 ort blir dette 32 rdr.

16 $\frac{3}{4}$ lodd a 2 ort = 32 ort 1,5 ort = 8 rdr 1 ort 12 sk

36 lodd a 2 ort = 18 lodd a 4 ort Da 1 rdr = 4 ort blir dette 18 rdr.

Mandtall

Svens

Korn-Tienden Udi
Modums Prestegield

Pro

Anno 1693.

Mandtall
Over
Korn-Tienden Udi
Modums Prestegield
Pro
Anno 1693
s. 21

Modums Prestegield

Heggen Sogn

Fulde Gaarde

Sjæde Euse Kong - Exter Bekorn Vaffre

Anden Anden	1/2	1/2	1/2	1/2
Joan og	1/2	1/2	1/2	1/2
Alle Åker Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Joan og	1/2	1/2	1/2	1/2
Niels Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2
Carl og	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2
Niels Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Alle Åker Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Tonyon og	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2
Lieut. Anson Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Carl Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2

Niels Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Alle Åker Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Tonyon og	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2
Lieut. Anson Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Carl Bønder	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2
Christen og	1/2	1/2	1/2	1/2

Atens

Modums Prestegield
Heggen Sogn
Fulde Gaarde
1693
s. 22

Atens

1 = tønne

2 = kvartel

3 = setting

Huede

Tuore

Roug

Erter

Bl.korn

Haffre

Modums Prestegjeld

Seggen Gogre.

Sulde Baarde

Suede - Tuore - Roug - Erter - Bl.korn - Haffre

Orden Bilbonn --- " --- " --- " --- $\frac{1}{2}$ P. --- 1 q. --- " --- " --- " --- 3 q. --- 2 q. **1**

Jonn og --- " --- " --- " --- **3** --- **2** --- " --- " --- " --- 3 q. --- " --- "

Alle ælve Brann --- " --- " --- " --- " --- " --- " --- " --- 3 q. --- $\frac{1}{2}$ P.

Jans og --- } --- $\frac{1}{2}$ P. --- " --- $\frac{1}{2}$ P. --- 1 q. --- " --- " --- 1 q. --- 2 q. --- 1 q. --- 1 q. ---

Tønne   kvartel eller fjerding   skjeppe   setting

1 tønne (tn)   = i ei tønne har det vært 4, 6 eller 8 skjegger (skj).

Etter 1683 var det 8 skjegger i ei tønne.

1 tønne   = 4 kvartel eller fjerdinge   = 8 skjegger   = 16 settinger

1 tønne = ca. 140 l   1 kvartel = ca. 35 l   1 skjeppe = ca. 17,4 l

1 skjeppe   = 1/8 tønne eller ca. 17,4 liter etter 1683.

Det har også vært 1 skjeppe = 1/4 eller 1/6 tønne.

I 1839 vart 1 tønne = 139 l.

1 lest   = 12 tønner, lasteevna til en båt.

Summa Beløber Tienden Udi Nyekircke Annex

Tienden var tidligere
delt i 4:

1. Presten
2. Biskopen
3. Soknekirka
4. De fattige –
bondeluten

Etter reformasjonen

1. Kongen
2. Presten
3. Kirka

Summa Beløber Tienden
Udi Nyekircke Annex

Sammen Paa
alle Trei Tødder

Kongl. Majts Ansvarde
Her aff. C^o

Tuore 1 ½ Seting

Tuore 1 ½ Seting
Kong- $\frac{1}{2}$ Tødder
C^oter...

Tuore 1 ½ Seting
Kong- $\frac{1}{2}$ Tødder
C^oter...

Biskop- $\frac{1}{2}$ Tødder
Prest- $\frac{1}{2}$ Tødder

Biskop- $\frac{1}{2}$ Tødder
Prest- $\frac{1}{2}$ Tødder

**Tienden
skal deles
på 3**

**Til sammen Paa
Alle Trei Lodder**

Huede -----

Tuore 1 ½ Seting ←

Roug 1 tn 2 ½ Set

Erter -----

Bl.korn 10 tn 2 qt 2 ½ Set ←

Haffre 13 tn 3 qt 2 ½ Set

**Kongl. May^{ts} Anpardt
Her aff Er**

Huede -----

Tuore ½ Seting ←

Roug 1 qt 1 5/6 Seting

Erter

Bl. korn 3 tn 2 qt 5/6 Seting

Haffre 4 tn 2 qt 1 5/6 Set

**1 tn =
4 kvartel =
16 settinger**

**1 kvartel =
4 settinger**

**Blandakorn – 10 tn 2 qt 2 ½ set = (160 + 8 + 2 ½) set = 170 ½ set : 3 =
56 set 2,5/3 set : 16 = 3 tn 8 set + 5/6 set = 3 tn 2 qt 5/6 set**

Advarsel

Det har vært mange lokale varianter opp gjennom tidene.

Google

Eldre og fremmede volumenheter

og

Eldre og fremmede masse- og vektenheter

finnes i

Store norske leksikon

Da jeg vokste opp, var dette ei **tokannspann**.
Den, som her er avbilda, brukte jeg når jeg
skulle plukke blåbær eller tyttebær.

Det var også noe som het **halvannakannspann**

Så snakka man om **ei potte eller en pott**.

1 pott = halvkanne var i underkant av **1 liter**
og var inndelt i **4 pel** eller **pegl** = ca. $\frac{1}{4}$ l.
Man snakka om 1 pott øl og en pel brennevin.

2 potter = **1 kanne** = 2 l.

Halvannakannspann vart da ca. 3 l.

Drikke seg pære full? Heter det det?

Drikke seg pela full.

**Bogen hvor jeg
vokste opp ca. 1955**

Fustasje betyr fat eller tønne til å oppbevare
og sende flytende eller faste varer i.
Av latin fustis dvs. laga av tønnestaver.

1 bolle = 2,7 l

Hvor lang er ei næverskomil?

Hvor langt går vi på en kaffekok?

Når det kommer en skokk med folk bortover vegen, hvor mange er dette?

Skokk = 60 personer

Grann og døyt?

Ikke forstå det grann eller ikke forstå en døyt.

Grann den minste vektenheten i vårt gamle målesystem = 3,6 – 3,8 mg

Døyt (duit eller deut) var den minste myntenheten i Holland på 1600-tallet, laga av kobber.

Den ble prega både i Nederland og i Ostindia.

Er det forskjell på å ikke forstå en grann og ikke forstå en døyt?

Når forstår du mest?

1 grann = 3,6-3,8 g.   **Handel, post og toll**

Edle metaller

16 grann = 1 æs = 60,8 mg

16 æs = 1 ort = 973 mg (ca. 1 g.)

4 ort = 1 kvintin = ca. 4 g.

4 kvintin = 1 lodd = ca. 16 g.

16 lodd = 1 merk = ca. 250 g.

8 potter rømme 4 merker smør

Kg, hg, g og mg vart innført ved det metriske system i 1875.

1 mark kaffe

et nyfødt barn veide 15 merk

eller man kjøpte 2 pund kjøtt

1 skippund tunge (mjøl) = 20 lispund = 640 merker

1 skippund = ca. 160 kg

1 lispund = 32 merker = ca. 8 kg

1 merk = ca. 250 g

4 merker = ca. 1 kg

1 laup smør = 1 spann smør = ca. 15,4 kg eller 16,2 liter

1 laup smør = 3 bismerpund = 72 merker

1 spann smør = 3 øre = 72 merker (Nordmøre)

Forordning fra 1683 + videreført i lov fra 1824

Fra Bygdebok for Lier under garden Myre:

I 1782 overdro han resten for 1080 dlr. til 5) Jon Østerdal, Bragnes. Hans enke, Marte Larsdtr., f. Strøm, giftet seg med 6) Hans Mathiesen Fjeld, som i 1793 også fikk skjøte på en del av bruk I b, slik at han i alt eide $16 \frac{17}{32}$ lp. Hans enke utstedte i 1816 skjøte på $3 \frac{3}{8}$ lp. til sønnen Mathias Hansen, som i 1819 overdro parten for 1000 spd. Til 7) kjøpmann Mads Lauritz Madsen, Drammen. Han var alt i 1813 blitt eier av $9 \frac{5}{8}$ lp. i bruk II,

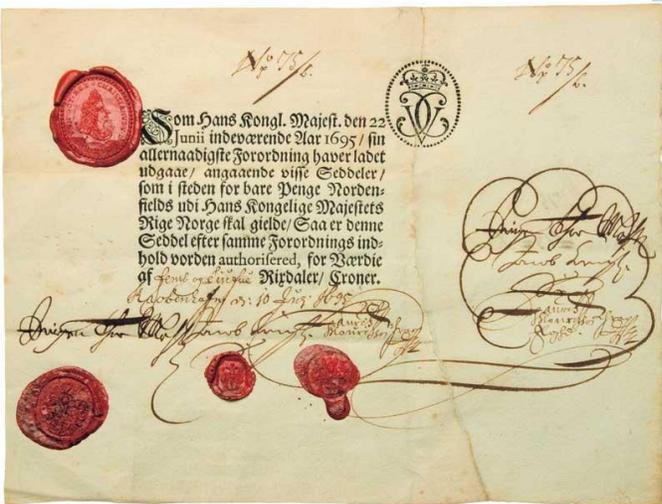
Hvordan tolke dette?

$$1 \text{ lispund} = 32 \text{ merker} = \text{ca. } 8 \text{ kg}$$

$$16 \frac{17}{32} \text{ lp.} = 16 \text{ lispund } 17 \text{ merker} = \\ 128 \text{ kg} + 4,250 \text{ kg} = 132,250 \text{ kg}$$

$$3 \frac{3}{8} \text{ lp.} = 3 \frac{12}{32} \text{ lp.} = 3 \text{ lispund } 12 \text{ merker} = \\ 24 \text{ kg} + 3 \text{ kg} = 27 \text{ kg}$$

$$9 \frac{5}{8} \text{ lp.} = 9 \frac{20}{32} \text{ lp.} = 9 \text{ lispund } 20 \text{ merker} = \\ 72 \text{ kg} + 5 \text{ kg} = 77 \text{ kg}$$

ca. 1500: 1 riksdaler (rdr.) = 2 mark =
32 skilling (sk.) = ca. 2 lodd sølv

1625-1813:

1 riksdaler (rdr.) = 4 ort = 96 skilling (sk)
1 ort = 24 sk

1813-16: 1 riksbankdaler = 6 ort = 96 skilling.

1816-75: 1 spesidaler (spd.) = 5 ort = 120 skilling (sk)
1 ort = 24 sk

1875: 1 spesidaler (spd.) = 4 kroner (kr)

Leilendingsskatt . . . . . 1 rdr 2 ort
 Proviantskatt . . . . . 10 $\frac{2}{3}$ sk
 Kiølpenger med forhøvelsen . . . . . 1 ort 17 $\frac{1}{3}$ sk
 Leeding . . . . . 8 sk
 Qvarteerpenger . . . . . 9 sk
 Summa . . . . . 2 rdr 21 sk

**Dyrhaugan
skatt 1721**

Leilendingskatt	1 rdr 2 ort
Proviantskatt	10 $\frac{2}{3}$ sk
Kiølpenger med forhøvelsen	1 ort 17 $\frac{1}{3}$ sk
Leeding	8 sk
Qvarteerpenger	9 sk
Summa	2 rdr 21 sk

10 + 18
+ 8 + 9 =
45 - 24 =
21

Leilendingsskatt . . . . . 1 rdr 2 ort
 Proviantsskatt . . . . . 10 $\frac{2}{3}$ sk
 Kiølpenger med forhøvelsen — 1 ort 17 $\frac{1}{3}$ sk
 Leeding . . . . . 7 $\frac{7}{9}$ sk
 Qvarteerspenger . . . . . 8 sk
 Summa = 2 rdr 18 $\frac{7}{9}$ sk

Dyrhaugan skatt 1722

Leilendingskatt	1 rdr 2 ort
Proviantskatt	10 $\frac{2}{3}$ sk
Kiølpenger med forhøyelsen	1 ort 17 $\frac{1}{3}$ sk
Leeding	7 $\frac{7}{9}$ sk
Qvarteerspenger	8 sk
Summa	2 rdr 18 $\frac{7}{9}$ sk

10 + 18
+ 7 + 8 =
43 - 24 =
19 ikke 18

N° 2. Substantiu London hie auctus
 Jommeset god
 1/2 guld og 1/2
 1/2 guld og 1/2
 2/3 guld og 1/3
 1/2 guld og 1/2
 2/3 guld og 1/3
 1/2 guld og 1/2
 2/3 guld og 1/3

Skifte 1794

2 - 0 - 0
 4 - 0 - 0
 0 - 3 - 0
 1 - 1 - 0
 1 - 0 - 0

9

Ved utdelinga får han verdier for til sammen
 9 rdr. til å holde ei amme til dattera.

Skifte 1838

Transport = 3 1-8
 1 Gryde paa omtrent 1/4 Tøndes Størrelse
 1 do paa 1 Bytte
 1 do mindre
 1 Bagstehylde, beskadiget
 1 Skjerring
 1 do
 1 Jernstør
 1 Boløks
 1 do

1 Gryde paa omtrent 1/4 Tøndes Størrelse 1- «-«
 1 do paa 1 Bytte «-1-«
 1 do mindre «-«-8
 1 Bagstehylde, beskadiget «-3-«
 1 Skjerring «-1-8
 1 do «-1-8
 1 Jernstør «-4-12
 1 Boløks «-1-12
 1 do «-1-12

1 Goinfang
 1 Beskadiget Jernstør
 1 Gasm Sk.
 1 do et 2
 1 do et 3
 1 do et 4
 1 Amisfær
 1 Opløselig
 1 Jernstør
 1 Løng
 Summen nederst på sida: 11-4-16

Summen nederst på sida:
 11-4-16 = 11 spd. 4 ort 16 sk.
 eller 11-112 = 11 spd. 112 sk

Langer Rundfisk Rotskjær Ufs Sei

1720

Overnes Glete - Langer Rundfisk Rotskjær Ufs Sei

Overnes Lagne -

	W	pd	mrk												
Den 1ste Dindage															
Rund Goubat															
Stokkes Jamnsam Elm															
Den 2de Dindage															
Stokkes Jamnsam Elm															

W = våg   pd = pund   mrk = merk

1 våg = 3 bismerpund = 72 merker = 18,52 kg
 1 bismerpund = 24 merker

Herr Fogd Gøttsche!

Da jeg flere Gange har søgt efter fosseleer her i Omegnen, forefandt jeg i Fællesskab med Esten Iversen Lyngstad 4re Stæder Malmanviisninger paa Lyngstads Grund i hjemmarken i sydvest fra Gande (menes gaarden) Lyngstad i Kornstads Sogn, kandet (menes kaldet) Helgaasen, nogle **Reflejag** fra Gaarden. Opdagelsen skede den 1ste dennes, samt den 11 Dennes fandt jeg i Fællesskab med Anders Adamsen Lyngstad, en Malmanviisning paa Averøen i Kornstad Sogn paa Thøviigs Grund i Udmarken kaldet Garvig i nord nogle **Børseskud** fra Gaarden Thøviig. Opdagelsen kan bevidnes af Bjærgarbejderne paa Wiisnes: Haagen og Daniel, og hermed følger Prøvestuffed af bemelte Anviisninger for hvilke jeg udbeder mig Deres skrefftlege Beviis.

Lyngstad 21 Februar 1842.

Er bødigt

Sverke Brønelsen Lyngstad

Herr Fogd Gøttsche!

Da jeg flere Gange har søgt efter fosseleer her i Omegnen, forefandt jeg i Fællesskab med Esten Iversen Lyngstad 4re Stæder Malmanviisninger paa Lyngstads Grund i hjemmarken i sydvest fra Gande (menes gaarden) Lyngstad i Kornstads Sogn, kandet (menes kaldet) Helgaasen, nogle **Reflejag** fra Gaarden. Opdagelsen skede den 1ste dennes, samt den 11 Dennes fandt jeg i Fællesskab med Anders Adamsen Lyngstad, en Malmanviisning paa Averøen i Kornstad Sogn paa Thøviigs Grund i Udmarken kaldet Garvig i nord nogle **Børseskud** fra Gaarden Thøviig. Opdagelsen kan bevidnes af Bjærgarbejderne paa Wiisnes: Haagen og Daniel, og hermed følger Prøvestuffed af bemelte Anviisninger for hvilke jeg udbeder mig Deres skrefftlege Beviis.

Lyngstad 21 Februar 1842

Ærbødigt

Sverke Brønelsen Lyngstad

Statsarkiver i Trondheim under Nordmøre futeembete – D Andre dokumenter – Hbd 730

nogle **Reflejag** fra Gaarden. Opdagelsen skede den 1ste dennes, samt den 11 Dennes fandt jeg i Fællesskab med Anders Adamsen Lyngstad, en Malmanviisning paa Averøen i Kornstad Sogn paa Thøviigs Grund i Udmarken kaldet Garvig i nord nogle **Børseskud** fra Gaarden Thøviig.

I følge Norsk historisk leksikon var et børseskudd så langt som ei geværkule gikk, omtrent 100 alen eller vel 60 m på den tida.

Hva er dette?

Fått av Erik Jenstad, Gjøra, Sunndal

Sorgen Gundersen — — — — —
 af A. Fryens — — — — —
 1795
 Fulij 9^d a 1/2 Kron. Læg og 1 Læg Læg og 9 Lød 14 mg a 5 Lød 11^d 33 22
 a 2^d Lød 1 Lød og 1 Læg og 4 Lød 16 mg a 1/2 Lød 1-3-19
 Gjøra Sultalt — — — — — 13^d 3+17
 — — — — — 8-3-17
 — — — — — 5
 Lesjø Verk 9^d Julij 1795. — — — — — A. Fryens.
 Omskrevet fra. Pysdalen er Sultalt 1/2 Lød og 4^d.
 og di om anførte Lød skal være til Jøe Same for 1
 Mor her greteres. — — — — — Lesjø Verk 11^d Aug 1795. Er 5^d
 — — — — — A. Fryens

En handel ved Lesja Verk 9. juli 1795

Jørgen Gundersen
af A. Irgens

bekomed

1795

Julij 9^{de}

a 1 Kromtap og 1 bag tap vog 9 bp 14 Mrk a 5 ort er	11 rd 3 ort 22
a 2 ^{de} puder 1 toske og 1 pig vog 4 bp 16 Mrk a 1 ort 16 sk er	<u>1 - 3 - 19</u>
	13 rd 3 ort 17
Herpaa betalt	<u>8 - 3 - 17</u>
	5 - " - "

Ræst

Lessee Werk d. 9de Julii 1795.

A: Irgens

Ovenmelte Fem Rigsdaler er betalt saaledes Contant	4 rd - " - "
og di ovenanførte puder skal leveres til Joe Sande for	<u>1 - " - "</u>
Er	5 rd - " - "

Worfor qviteres.

Lessee Werk d 11te Aug 1795.

A Irgens

Hvordan regner man så ut hvor mye han skulle betale?

1 rdr (riksdaler) = 4 ort = 96 sk (skilling) → 1 ort = 24 sk

1 bp (bisperpund) = 24 merk

9 bp 14 mrk a 5 ort pr. bp

9 x 5 ort = 45 ort

11 rdr 1 ort = 11 - 1 - 0

70 sk = 0 - 2 - 22

= 11 - 3 - 22

1 bp = 24 mrk koster 5 ort = 5 x 24 sk = 120 sk

→ **24 mrk = 120 sk**

→ **1 mrk = 120 sk : 24 = 5 sk pr. mrk**

→ **14 mrk → 14 x 5 sk = 70 sk = 2 ort 22 sk**

4 bp 16 mrk a 1 ort 16 sk. pr. bp

$$4 \times 1 \text{ ort } 16 \text{ sk} = 4 \text{ ort } 64 \text{ sk} =$$

$$\begin{aligned} 6 \text{ ort } 16 \text{ sk} &= 1 \text{ rdr } 2 \text{ ort } 16 \text{ sk} &= 1 - 2 - 16 \\ &27 \text{ sk} &= \underline{0 - 1 - 3} \\ &&= \underline{1 - 3 - 19} \end{aligned}$$

$$1 \text{ bp} = \underline{24 \text{ mrk}} = 1 \text{ ort } 16 \text{ sk} = 24 \text{ sk} + 16 \text{ sk} = \underline{40 \text{ sk}}$$

$$\rightarrow 24 \text{ mrk} = 40 \text{ sk}$$

$$\rightarrow 1 \text{ mrk} = 40 \text{ sk} : 24 = 5/3 \text{ sk pr. mrk}$$

$$\rightarrow 16 \text{ mrk} \rightarrow 16 \times 5/3 \text{ sk} = 26 \frac{2}{3} \text{ sk} \approx 27 \text{ sk} = 1 \text{ ort } 3 \text{ sk}$$

Da skulle alt være OK
og handelen var i orden.

Oppgava er løst.

Takk for meg